

Het orgel in het kerkgebouw "De Bron" te Assen

Arnhem

De geschiedenis van het orgel in De Bron is in Arnhem begonnen. In 1965-'66 maakte de firma Van den Berg & Wendt te Zwolle en Nijmegen een instrument voor de gereformeerde Bethaniëkerk in de jonge woonwijk Presikhaaf. De kerk was in 1962 gebouwd naar een ontwerp van architect Sj. Wouda.

Op 3 maart 1966 werd het orgel door Johan van Dommele, organist Eusebiuskerk te Arnhem, ingespeeld.

De oorspronkelijke dispositie van het orgel in Arnhem zag er als volgt uit.

Hoofdwerk C-g ³	Rugwerk C-g ³	Pedaal C-f ¹
Prestant 8'	Holpijp 8'	Subbas 16'
Roerfluit 8'	Prestant 4'	Prestant 8' (transmissie)
Octaaf 4'	Speelfluit 4'	Quintadeen 4'
Woudfluit 2'	Octaaf 2'	Fagot 16'
Mixtuur IV-VI	Quintfluit 1 1/3'	Koppelingen
Schalmei 8'	Sesquialter II	HW+RW
		P+HW
Tractuur mechanisch	Tremulant	P+RW

Nadat de toenmalige wijkgemeente het kerkgebouw had afgestoten, kocht orgelmakerij Steendam te Roodeschool in 2002 het orgel. De claviatuur plaatste men in een orgel in Vlijmen, en de laden en het pijpwerk gingen naar het magazijn in Roodeschool. Het kerkgebouw werd in 2007 afgebroken.

Assen

De protestantse wijkgemeente Assen-West heeft ingaande 2003 de Marturiakerk gesloten. Vervolgens heeft ze in mei 2008 "Het Anker" verlaten en het nieuwe kerkgebouw "De Bron" betrokken.

Na verkenningen door een orgelcommissie had de Algemene Kerkenraad al in mei 2007 een overeenkomst gesloten met orgelmaker Sicco Steendam voor de bouw en levering van een passend instrument.

In september 2008 heeft orgelmakerij Sicco Steendam het orgel geplaatst. Voor dit instrument zijn de windladen en het grootste gedeelte van het pijpwerk van het orgel van Van den Berg en Wendt uit Arnhem gebruikt. De nieuwe orgelkas is vervaardigd van essenhout, dat bij het kerkinterieur past.

Steendam heeft van eikenhout een nieuw toets- en registermechaniek vervaardigd. De windvoorziening, van grenenhout, is eveneens geheel nieuw. De speeltafel komt uit een ander orgel, het pedaal en de organistenbank zijn nieuw.

Koperen pijpen vormen het front en staan in een dubbele waaiervormige opstelling. De frontpijpen zijn gelakt in drie verschillende kleuren.

Het ontwerp is ontstaan in samenwerking met architectenbureau Axes, en het sluit aan bij de vormgeving van de kerkzaal. Orgelmakerij Steendam heeft bovendien de houten attributen van het liturgisch centrum daarbij ontworpen en vervaardigd.

Het oorspronkelijke Rugwerk is nu als Nevenwerk in de nieuwe orgelkas gesitueerd. De windladen staan haaks op het front. De speeltafel bevindt zich, vanuit de zaal gezien, aan de rechterzijde van het orgel.

De orgelmaker heeft een vroeg 19^e-eeuws klankbeeld nagestreefd. In de dispositie heeft hij daartoe verschillende wijzigingen uitgevoerd ten opzichte van het oorspronkelijke bestek. De mensuren, vooral van de fluitregisters, leenden zich goed voor toepassing in dit concept.

De Woudfluit/Fluit 2' (HW) en Octaaf 2' (RW/NW) zijn van plaats verwisseld.

De Mixtuur is gewijzigd: de repetities zijn veranderd naar c, in plaats van cis^o, d¹, dis². Voorts is de samenstelling gereduceerd naar 3-4 sterk.

De Fagot 8' komt uit de voorraad van de orgelmaker en vervangt de Schalmei 8' (HW).

De Quintfluit 1 1/3' (RW/NW) is opgeschoven tot Nasard 3' en aangevuld met pijpwerk uit de voorraad van Steendam.

Het tertskoor van de Sesquialter is geplaatst als Terts 1 3/5'. Ten behoeve van een wijdere mensuur zijn de pijpen opgeschoven en ingekort. Een gedeelte van het quintkoor uit de Sesquialter kon opnieuw gebruikt worden.

De Prestant 8' in het Pedaal was een transmissie van het Hoofdwerk. In plaats daarvan is de Gedekt 8' gekomen, uit de voorraad van de orgelmaker.

De Quintadeen 4' van het Pedaal is niet teruggeplaatst.

De Basson 16' is grotendeels nieuw: kelen, tongen en bekers. De mahoniehouten stevels en koppen zijn hergebruikt.

Het orgel heeft ook een uitgebreide herintonatie ondergaan.

De voetopening van pijpen is verkleind, kernspleten en opsneden zijn vergroot. De winddruk is opgevoerd.

In de bas hebben sommige pijpen kernsteken gekregen.

Dit alles heeft geresulteerd in de beoogde mildere klank en grotere draagkracht.

Hier volgt de dispositie van het orgel in "De Bron".

Hoofdwerk C-g ³	Nevenwerk C-g ³	Pedaal C-f ¹
Prestant 8'	Holpijp 8'	Subbas 16'
Roerfluit 8'	Octaaf 4'	Gedekt 8'
Octaaf 4'	Speelfluit 4'	<i>(lege plaats)</i>
Octaaf 2'	Nasard 3'	Basson 16'
Mixtuur 3-4	Fluit 2'	Koppelingen
Fagot 8'	Terts 1 3/5'	HW+NW
Tremulant (over alle werken)		P+HW
Tractuur mechanisch	Temperatuur evenredig zwevend	P+NW

Samenstelling Mixtuur Hoofdwerk

C				1 1/3'	1'	1/3'
c ^o			2'	1 1/3'	1'	
c ¹		2 2/3'	2'	1 1/3'	1'	
c ²	4'	2 2/3'	2'	1 1/3'		
c ³	4'	2 2/3'	2'	2'		

Ingebruikneming

De Protestantse Gemeente van Assen heeft besloten om op 31 oktober 2008 het orgel feestelijk in gebruik te nemen, waarna het zondag 2 november voor het eerst in een kerkdienst zal klinken. Op 22 november daaraanvolgend is een open dag georganiseerd.

Bronnen

Persbericht van Orgelmakerij Steendam, Sander Booij, 2008

<http://www.Arnhem-Organ.nl>

<http://www.orgelmakerijsteendam.nl>

<http://www.orgelsindrenthe.nl/nederlands>

Archief orgelcommissie Assen-West 2006-2008

Foto's: S.J. van der Ploeg; Orgelmakerij Steendam

© Orgelcommissie PGA-West 2008

HET ORGEL IN "DE BRON" TE ASSEN